

Rapport
Projekt vedrørende erhvervsudvikling inden for det primære
jordbrug og inden for forarbejdning i fødevarerektoren.

Demonstrationsprojekt

J. nr. 32101-D-12-00523

Projektets samlede demonstrationseffekt

• Samlede antal deltagere ved demonstrationerne:	766
• Samlede antal hits på dokumentationsmaterialet:	13.234

1.	Projektets titel
	Demonstration af ny viden til økologisk jordbrug.
2.	Formålet med projektet
	Nyeste viden, nationalt og internationalt, indenfor særligt udvalgte fokusområder indsamles og demonstreres for at understøtte en målrettet, troværdig og bæredygtig udvikling af økologisk jordbrug i Danmark. Fokus vil være på vækst og indtjening på bedrifterne samt på at understøtte ØkologiVisionen. Viden og demonstrationer formidles i de elektroniske – og trykte landbrugsmedier, ved deltagelse på kongresser, udstillinger og møder for større eller mindre grupper af landmænd og rådgivere.
3.	Gennemførte aktiviteter og resultater
A.	<u>Udvikling i økologiske principper samt konsekvens af ændrede rammevilkår med særlig fokus på tiltag, der letter denne tilpasning for de økologiske producenter.</u>
	<u>Aktiviteter</u>
	Principperne bag den økologiske driftsform betyder, at der i hvert enkelt tilfælde tages stilling til, om ny teknologi, midler eller metoder kan bruges indenfor de rammevilkår, der gælder for økologisk jordbrug. Som særlige fokusområder er der beskrevet løsninger, konsekvenser og muligheder for tilpasning til de nye tiltag i relation til Økologivisionen, kommende reform af landbrugsstøtten, øvrig national lovgivning, herunder miljø, klima og bæredygtighed, som har givet udfordringer for landmændene. Aktiviteterne har særligt fokuseret på følgende: De grundlæggende udfordringer målrettet landmænd, som vil omlægge deres bedrift til økologisk produktion, er beskrevet i artikler på hjemmesiden. Tilpasninger målrettet landmænd, som vil udvide en eksisterende økologisk produktion og i omlægningsperioden producerer både økologiske og ikke-økologiske produkter på samme bedrift, er beskrevet i artikler på hjemmesiden. Udfordringer målrettet landmænd, som vil starte nye produktionsgrene på en økologisk bedrift, er beskrevet i artikler på hjemmesiden.. Gennem projektet har der været løbende kontakt til ca. 60 økologikonsulenter, som rådgiver økologiske landmænd indenfor kvæg-, svine-, fjerkræ- og planteproduktion. Dialog med myndighedspersoner indenfor relevante områder for at sikre videns spredning til de økologiske landmænd. Desuden er viden indsamlet og demonstreret gennem deltagelse i en række møder og erfagrupper med nationale og internationale fagpersoner og myndigheder. Der er afholdt en temadag for økologikonsulenter med fokus på tilpasning til rammevilkårene på de økologiske bedrifter og udvikling af økologirådgivningen.

		<u>Resultater</u>
		Landmænd og deres rådgivere har gennem projektet fået adgang til den nyeste viden om rammer og muligheder indenfor en lang række specifikke områder af den økologiske jordbrugs produktion i Danmark og i EU. Udvikling af økologirådgivningen giver landmændene mulighed for at trække på rådgivning og sparring på et højt fagligt niveau som grundlag for driftsmæssige beslutninger.
	B.	<u>Økologisk husdyrhold, herunder sundhed, trivsel og dyrevelfærd</u>
		<u>Aktiviteter</u>
		<p>Økologi, sundhed, trivsel og dyrevelfærd hænger tæt sammen og er de grundlæggende elementer i markedsføringen af økologiske produkter. Inden for dette område er der fokuseret på følgende:</p> <p>Økologiske SOP (Standard Operationel Procedures) der er målrettet økologisk kvægbrugere er demonstreret hos økologiske mælkeproducenter i samarbejde med eksterne konsulenter. SOP styrker kommunikationen mellem landmand og medarbejder og derved minimeres risikoen for fejl på bedriften. Der blev afholdt et indledende møde på Videncentret, som ikke er afregnet i projektet.</p> <p>Optimale og billige staldforhold på økologiske kvægbedrifter samt alternativer til konventionel halm som strøelse er demonstreret gennem artikler på hjemmesiden.</p> <p>Bedriftsspecifikke effekter på produktion, sundhed og velfærd i økologisk kvæghold på baggrund af analyser af produktionsdata er demonstreret på en temadag om foderproduktion og en workshop om foderoptimeringsprogrammet NorFor for kvæg-konsulenter. Enkle retningslinjer blev demonstreret for konsulenterne, som skal bruge det til at optimere de økologiske foderrationer ud fra de forholdsvis begrænsede fodermidler, der er til rådighed i økologisk produktion.</p> <p>Optimal udnyttelse af kompetencer i den tværfaglige rådgivning under obligatorisk sundhedsrådgivning er demonstreret på en workshop for dyrlæger konsulenter og landmænd med gode erfaringer på området. Der blev udarbejdet et grundlag til en egentlig manual på workshoppen.</p> <p>Gode eksempler på produktionstilpasning til ændrede rammevilkår for økologisk svineproduktion på baggrund af produktionsdata er demonstreret i artikler på hjemmesiden. I forbindelse med en svinefaglig dag holdt en svensk specialist oplæg og viste film om arbejdsmiljø i husdyrhold for økologiske og frilands svineproducenter</p> <p>Der blev i forbindelse med Svinefagligdag afholdt en workshop om arbejdsmiljø og frilandsgrise. Et oplæg fra en svensk specialist satte fokus på, at det er fysisk belastende at arbejde med håndtering af dyr på friland. Men der findes metoder, hvor man med sit eget væsen giver dyrene mulighed for at undgå stress i forbindelse med flytning, hvilket forbedrer arbejdsmiljøet for medarbejderne.</p> <p>Gennem projektet er der holdt løbende kontakt til ca. 25 svine- og kvægbrugskonsulenter, som rådgiver økologiske landmænd, og en række svine- og kvæg- fagdyrlæger, der kommer i de økologiske besætninger.</p> <p>Ved deltagelse i IFOAM husdyrkonference i Hamborg blev der indsamlet viden om udfordringer i økologiske husdyrproduktion i hele verden. Konferencen gav også mange gode internationale kontakter i arbejdet med at understøtte en bæredygtig udvikling af økologisk husdyrproduktion i Danmark.</p> <p>Til demonstration af proteinkvalitet og indhold af uhensigtsmæssige (antinutritionelle) stoffer i danskdyrkede proteinafgrøder er forskellige kvaliteter af danskdyrkede bælgsaedsafgrøder</p>

		analyseret med henblik på at skabe basis for et større forbrug af dansk dyrket protein fra lupiner og hestebønner. Det indhentede tilbud vedr. faglig og teknisk bistand fra KU-LIFE, viste sig at være væsentligt dyrere end AgroTech for de enkelte analyser, hvorfor der blev indgået aftale med dem i stedet for. Analyserne blev gennemført af to udenlandske analyseinstitutter.
		<u>Resultater</u>
		Projektet har med den brede vifte af emner givet de økologiske husdyrproducenter viden og inspiration til at træffe afgørende valg til at sikre vækst og indtjening på deres økologiske bedrift. Projektet har gennem sine faglige analyseresultater af protein og aminosyrer i hestebønner bidraget til øget viden om hestebønners værdi i kvægfoder. Dette resultat er interessant for både økologiske og konventionelle landmænd, da der er økonomiske besparelser forbundet med, at der i fremtiden kan findes metoder til dyrkning af protein lokalt.
	E.	<u>Økologisk planteproduktion, herunder sundhed, forædling og tilrettelæggelse af et robust sædskifte</u>
		<u>Aktiviteter</u>
		Den nyeste viden om økologisk planteproduktion er demonstreret gennem artikler på hjemmesiden. Herunder fokus på arbejde med udfasning af konventionel gødning og specifikke dyrkningsvejledninger indenfor enkelte områder med særlige udfordringer fx hestebønner og roer. Der er afholdt temadage/markvandring for økologi-konsulenterne med fokus på anvendelse i rådgivningen, så de økologiske landmænd sikres viden om økologisk planteproduktion på et højt fagligt og detaljeret niveau. Bekæmpelse af rodskud er en særlig stor udfordring i økologisk planteproduktion og der er afholdt en workshop for landmænd og konsulenter med oplæg fra nationale og internationale eksperter på området.
		<u>Resultater</u>
		Projektet har med den brede vifte af emner givet de økologiske planteproducenter viden og inspiration til at træffe afgørende valg til at sikre vækst og indtjening på deres økologiske bedrift.
	F.	<u>Energi- og biomasseproduktion i økologiske sædskifter</u>
		<u>Aktiviteter</u>
		Teknikker og viden indenfor biomasseproduktion i økologiske sædskifter som en del af arbejdet med at finde alternativer til konventionel husdyrgødning er indsamlet og formidlet i artikler på hjemmesiden.
		<u>Resultater</u>
		Projektet har givet et bidrag i den lange proces med at finde alternative løsninger, så afhængigheden af ikke-økologisk husdyrgødning kan udfases.
	G.	<u>ØkologiVisionen</u>
		<u>Aktiviteter</u>

		For at understøtte og udfordre ministerens ØkologiVision og fremme udviklingen af økologien blev der afholdt en workshop for alle aktører i den økologiske fødevarereproduktion og -afsætning. Det blev diskuteret om virkemidlerne i visionen er stærke nok til, at vi kan opnå fordobling af det økologiske areal i 2020. På baggrund af workshoppen blev der udarbejdet et katalog over ideer, der kan understøtte visionen og regeringens økologihandlingsplan.
		<u>Resultater</u>
		Resultater fra workshoppen har givet væsentlige bidrag til udfordringen i den videre proces med at nå målet om en fordobling af det økologiske areal i 2020. Hvilket er indgået i arbejdet med de senere økologiske handlingsplaner.
	H.	<u>Fremtidens økologiske landbrug</u>
		<u>Aktiviteter</u>
		For at tilpasse og målrette informationsmetoder til kompleksiteten i den økologiske produktion, så den matcher landmandens vilkår og interesser, er der afholdt visions- og udviklingsdage for konsulenter og folkevalgte landmænd i økologirådgivningen i DLBR. To temadage for konsulenter og landmænd er afholdt på Videncentret og omkostningerne er derfor ikke medregnet i projektet. Bæredygtighed er identificeret som et af de vigtigste udviklingsområder for den økologiske landbrugsproduktion og økologirådgivningen. Der blev afholdt en workshop om anvendt bæredygtighed i den økologiske fødevarerekæde. Idet emnet Bæredygtighed er et nyt arbejdsfelt, har der i projektet været anvendt ressourcer på at skabe sig den fornødne viden. Viden der er hentet hos forskellige eksperter i København og Holland. Det var vigtigt, at vi havde den fornødne viden forud for, at landmænd og konsulenter blev samlet til workshop om Bæredygtighedsprincipperne. Et andet udviklingsområde for fremtidens økologiske landbrug er uddannelsen af de kommende landmænd. Der blev afholdt en halvdags økologikonference for landbrugsskoleelever på modul 2, hvor de blev præsenteret for viden om økologisk plante-, kvæg- og svineproduktion.
		<u>Resultater</u>
		Bæredygtighedsanalyser skal være med til at sikre den økologiske landmands fremtidige udvikling af egen bedrift. Bæredygtighedsanalyser er et værktøj til helhedsvurderinger af bedriften med henblik på en bæredygtig udvikling for landmanden selv og et vigtigt udviklingsområde for den økologiske landbrugsproduktion generelt. Aktiviteterne om bæredygtighed i projektet har været med til at sætte gang i en lang række nye projekter om bæredygtighed, hvor viden og erfaringer fra dette projekt er helt centrale elementer i den videre udvikling.
	4.	Projektets effekter
	4.1	<u>Udbredelsespotentialet</u>
		Med baggrund i den store bredde i projektet har interessen for resultaterne været spredt indenfor alle grene i det økologiske landbrug. De forskellige demonstrationer, aktiviteter og arrangementer har haft specifikke målgrupper indenfor økologisk jordbrug.
	4.2	<u>Gennemslagskraft</u>
	a.	<u>Generelt</u>
		Videncentrets hjemmesider er hovedformidlingskanaler, hvad angår faglig viden om

			landbrug. Der publiceres viden fra projekter, forsøg, undersøgelser, demonstrationer og resuméer af indenlandsk og udenlandsk faglitteratur og det er konsulenternes væsentligste kilde til ny viden, som de bringer videre til landmænd og inkorporerer i rådgivningen og løsningen til den enkelte landmand. Hjemmesiden er informationskanal til både landmænd og konsulenter, som her får aktuel viden og nyeste resultater. Det er således en meget hurtig og slagkraftig måde at få ny viden formidlet og implementeret hos den enkelte landmand.			
		b.	<i>Det samlede antal demonstrationer, der er gennemført i projektet:</i> 96			
		c.	<i>Det samlede antal deltagere, der har været til demonstrationsprojektet:</i> 766			
		d.	<i>Det samlede antal hits på dokumentationsmaterialet:</i> 13.234			
		e.	<i>Link til hjemmeside med artikler og dokumentationsmateriale:</i> http://projektfinansiering.vfl.dk/Landdistriktsmidler/2012/Nyvidentiloekologiskjordbrug http://projektfinansiering.vfl.dk/Landdistriktsmidler/2013/Demonstrationafnyviden			
		f.	<i>Seminar, kongres, åbent hus, erfagruppe, kursus o. lign.:</i>			
			Arrangement	Dato	Sted	Antal deltagere
			Workshop for aktører i den økologiske fødevarerproduktion og -afsætning, hvor der blev udarbejdet et idekatalog, som kan understøtte ØkologiVisionens mål om fordobling af det økologiske areal i 2020.	25.1.2012	Koldkærgård Konferencecenter	121
			Halvdags økologikonference for landbrugsskoleelever på modul 2	2.10.2012	Kalø Økologiske Landbrugsskole	325
			Workshop for øko-kvægkonsulenter med demonstration af foderoptimeringsprogrammet NorFor	25.9.2012	Koldkærgård	17
			Temadag for landmænd og konsulenter om foderproduktion på økologiske kvægbrug	3.12.2012	Aulum Fritidscenter	58
			To temadage for økologikonsulenter og folkevalgte med fokus på udvikling af rådgivning til de økologiske landmænd	29.5. og 20.12.2012	Videncentret for Landbrug	28
			Temadag for økologikonsulenter i DLBR med fokus på udvikling af rådgivningen og tilpasning til rammevilkårene på de komplekse økologiske bedrifter	7.12.2012	Kaløvig Konferencecenter	43
			Temamøde om udvikling af økologisk planteproduktion for landmænd og konsulenter	28.6.2012	LRØ, Horsens og Sejlet Planteforædling	18
			Workshop for landmænd, konsulenter og dyrlæge med erfaringer med tværfaglig sundhedsrådgivning om evaluering og input til manual	27.9.2012	Sabro Kro	18

6.	Eventuelle yderligere oplysninger
	Nærværende projekt hænger naturligt sammen med projektet "Udvikling af økologisk jordbrug via formidling af den nyeste viden", som på mange områder danner videns grundlag for de aktiviteter, der er gennemført i nærværende projektet.